

Život u Kanadi

David Albahari

Svaki put kada boravim u Beogradu, nekoliko puta moram da odgovaram na pitanje: "Kakav je život u Kanadi?" Ranijih godina, sa znatno kraćim iseljeničkim stažom, bio sam sklon pomisli da je to u suštini dobronamerno pitanje, a sada, kako vreme odmiče, počinjem u tom pitanju da otkrivam izvesnu zburadost. Naravno, nije reč o zlim namerama osobe koja postavlja to pitanje - u većini slučajeva ono je odraz iskrene znatiželje ili, što se takođe često dešava, potiče od nekoga ko se upravo sprema da obuje iseljeničke cipele - već mu ja, tom pitanju, pripisujem zburadost. Stalno mi se u tim prilikama čini da onaj ko pita zna ono što mi je odavno rekao moj poznanik iz Vankuvera, te da se stoga raspituje o životu u Kanadi. A moj poznanik iz Vankuvera lepo je to objasnio, rekavši: "Ako mi neko misli dobro, onda me neće pitati kako živim u Kanadi, jer ukoliko moram to da objašnjavam, onda moram da priznam da ovdje zapravo ne živim, da, drugim rečima, ovdje nisam živ."

Znam na šta misli, jer mi je jednom o svemu tome napisao opširnu poruku. "Ustajem u sedam ujutru", napisao je u toj poruci, "a vraćam se kući u sedam uveče. Imam taman toliko snage da sručim neko jelo u sebe, da se uvalim u fotelju ispred televizora, u kojoj istog časa zaspim, i spavam sve dok me žena ne probudi i pošalje u krevet. Tako je svakog dana, sve do vikenda, kada iz fijke pisaćeg stola vadim spisak stvari koje treba da uradim tog vikenda, od košenja trave i pranja garaže do menjanja gumica na slavini u kupatilu i odlaska u nedeljnu kupovinu. I sad neka me neko pita jesam li živ! Naravno da nisam. Krećem se okolo kao kakav živi mrtvac, i srećan sam što se još uopšte krećem."

Posle toga sledi detaljna tugovanka o tome šta je sve mogao da radi, i to uz redovan posao, dok je živio u Beogradu: da izlazi skoro svake večeri, odlazi u pozorište i na koncerte, prima goste, prati Bitef i Fest, i još stotinu drugih stvari. "Naš ovdašnji porodični budžet za kulturne potrebe", pisao je dalje, "iznosi nula dolara, ne zato što nemamo para, već zato što nemamo vremena. Otići u pozorište na predstavu koja traje bar dva sata, uz najmanje sat vremena proveden u vožnji, ukupno, dakle, tri sata, predstavlja luksuz koji sebi ne mogu da priuštimo."

Ukratko, to je jedan od mogućih načina da se odgovori na pitanje kakav je život u Kanadi, odnosno, da se prizna da tog života, bar onako kako se život zamišlja i, možda, živi kod nas, ovdje u Kanadi nema. Za većinu ljudi život je dvanaestočasovno rintanje, i osim toga ništa drugo ne postoji. Rad na kući i oko nje oduzima skoro celokupno preostalo vreme, jer su one, kako tvrdi drugi moj poznanik, "namerno loše napravljene da bi kućevlasnici stalno morali da investiraju

novac u renoviranje i opravke i, posebno, u opravke opravki, te tako pomažu da potrošački kapitalizam neprekidno jača". Nisam siguran da je moj drugi poznanik sasvim u pravu, premda ima neke istine u njegovim rečima. Kućevlasnici dobro znaju koliko ih bombarduju reklamama i analizama koje potvrđuju da se u kuću mora stalno ulagati da bi joj se očuvala vrednost na tržištu nekretnina. Svaki čas se pojavljuju tabele isplativosti ulaganja u pojedine delove kuće, i na njima su kupatila i kuhinje uvek na vrhu - navodno se ulaganje u njih isplati, tj. odrazi na vrednost kuće čak do 90%. Kako onda doleteti i ne uložiti nekoliko hiljada dolara u novo kupatilo ili, pak, u nove kuhinjske aparate i elemente (pogotovo one koji se reklamiraju kao "evropski")?

Moji poznanici, naravno, preuveličavaju svoje nevolje. S druge strane, oni takođe preteruju u tvrdnjama o boljem kvalitetu života u zavičaju. Pritom oni nisu usamljeni, i to što oni govore može se čuti kao neki refren među našim doseljenicima, a verovatno se iste priče pričaju i među ostalim doseljenicima, bilo da dolaze sa Islanda ili iz Pakistana, bilo iz Rumunije ili Rusije. Zaključak je uvek isti: bez obzira na to šta je dolazak doneo, pravi život je ostao "tamo daleko", a ovo ovdje je u najboljem slučaju tek bedna imitacija života. One koji veruju u to nikakvi argumenti ne mogu da ubede u suprotno.

Ali, ako pođemo redom i pokušamo objektivno da sagledamo sve delove te svakodnevnne jadikovke koja kao kakva polarna svetlost treperi na nebu Kanade, brzo ćemo se uveriti da je ona zasnovana na pogrešnim uvidima. Nije tačno, recimo, da se kuće namerno loše prave da bi, kao kakvi "bunari bez dna", iscrpljivali finansijsku moć svojih vlasnika. Drvo se koristi jer je jeftino, ima ga u velikim količinama, lako se obrađuje i prilagođava raznovrsnim zahtevima. Osim toga, pokretljivost ljudi je mnogo veća nego što je bila kod nas. Podići kuću u Kanadi nema isto značenje kao kod nas, gde je kuća potvrda korenova ili se, pak, podizala da bi se ustanovio početak porodične tradicije. Ovdje je kuća prolazno boravište i nikoga nisam čuo da podiže ili kupuje kuću da bi, kako se to često kod nas čuje, "obezbedio decu". Sve u svemu, stvari se tamo kod nas kvare istom brzinom kao ovdje, s tim što je ovdje zapravo lakše vršiti opravke, jer su sve

instalacije lako dostupne. To što se nama ono tamo pokazuje u idealnom svetlu - to je druga priča.

Ta priča je uočljivija u drugom segmentu doseljeničke mitologije: onom koji insistira na tome da smo tamo živeli, pogotovo u kulturnom smislu, znatno bogatijim, ispunjenijim i slobodnijim životom. To podseća i na tvrdnju da je naš svet, uopšteno gledano, obrazovaniji od Kanadana, jer je - horski se to ponavlja - naše obrazovanje bolje. Činjenica je da se kod nas mnogo više učilo (pogotovo ako se pod obrazovanjem smatra broj podataka koji učenici moraju da znaju), ali dovoljno je malo zagrebati ispod površine i videće se da, bez obzira na ogromnu količinu informacija, neznanje našeg prosečnog doseljenika nije ništa manje

od neznanja prosečnog Kanadana. Naši ljudi vole da se busaju u grud i nabrajaju silan broj predmeta u srednjoj školi, što jeste tačno, premda većina nije u stanju da reši složene matematičke jednačine, objasni hemijske reakcije, ponovi odlike filozofije Džona Loka ili Platona, i na kraju navede glavne gradove Južne Afrike i Australije.

Ima li sve to veze sa pitanjem kakav je život u Kanadi? Duboko sam uveren da ima, jer na svim tim ravnima funkcionišu mehanizmi obmane. Naime, da bismo olakšali svoj useljenički status i ublažili nemilosrdnu guju nostalgije mi neprekidno proizvodimo male i, katkad, velike laži o onome što smo ostavili. Pritom najčešće vadimo stvari iz konteksta i ne pominjemo, na primer, da smo najveći potrošači kulture bili u vremenu u kojem je kultura bila skoro potpuno dotirana društvenim sredstvima, pa su stoga ulaznice bile jeftine i svima dostupne. Ne pominjemo takođe da je od vremena kada smo svake noći izlazili i provodili se prošlo mnogo godina, te da to sada - i da jesmo tamo - ne bismo mogli da postignemo. S druge strane, ovdašnji mladi ljudi - sudim to na osnovu noćnih ritmova moga sina - mogu bez po muke da provedu svaku noć u nekom baru ili klubu, i da narednog jutra odu na posao ili na fakultet. Ukratko, kada se stvari sagledaju u pravom kontekstu, nema neke velike razlike između života ovdje i života tamo. Postoje, naravno, razlike u običajima i kul-

turi življenja, ali šta smo očekivali kada smo se uselili - da sve bude isto kao što je tamo odakle smo otišli?

Pitanje o tome kakav je život u Kanadi poslednji put mi je postavljeno nedavno u Zemu, kada sam jedne večeri našao sa nekolicinom drugara sa kojima sam delio dobro i zlo u klupama Prve zemunske gimnazije. I, upitali su me, kakav je život u Kanadi? Dao sam iscrpan pregled naše porodične borbe za opstanak, upotpunjen pričama o traganju za poslom, uzimanju kredita za kuću, kola i većinu drugih stvari, sreći što je zdravstvo najvećim delom besplatno, i zaključio da, eto, živimo skromno ali spokojno, što je, bar nama, naglasio sam, ipak najvažnije. Stari školski drugari su me pažljivo saslušali i sa odobrenjem klimali glavama. Onda je došao red da ja njih pitam o životu u Srbiji. Svi su se složili da je život manje-više grozan, da se teško živi, da mladi nemaju čemu da se nadaju, da je budućnost Srbije neizvesna, te da im preti politički mrak. Za to vreme, ja sam, kao oni malo-pre, klimao glavom sa tužnim izrazom na licu. A onda sam ih upitao kako je njima, šta rade, ima li se za život? Ispostavilo se da je jedan od njih vlasnik malog sportskog centra (osamnaest zaposlenih), drugi je vlasnik firme za proizvodnju sredstava za čišćenje (dvadeset šest zaposlenih), treći je predstavnik neke strane kompanije, četvrti ima veterinarsku ordinaciju, peti ima mali lanac prodavnica (dvanaest zaposlenih), šesti ...

Tu sam, pomalo nepristojno, prestao da ih slušam. Dunav se valjao pored nas, i dalje velik posle prolećnih poplava. Pomislio sam kako bi neko sa strane mogao da zaključi, slušajući naš razgovor, da su se samo gubitnici iselili u Kanadu. Pomislio sam kako, eto, iako svi oni rade, i to očigledno uspešno, mi sedimo u sred dana u kafani na zemunskom keju. Moj poznanik iz Vankuvera, onaj koji je napisao poruku sa početka ovog teksta, video bi u tome potvrdu da pravi život i dalje postoji u Srbiji, a da je život u Kanadi pre nalik na boravak u tamnici. Možda je u pravu, ko bi to znao? Prva generacija doseljenika ionako ništa ne nauči, izgubljena između starog sveta, koji je ostavila teškog srca, i novog sveta, koji neće nikada u potpunosti razumeti. Oni će uvek sve meriti prema onome što su negde voljno ili nevoljno ostavili, i uvek će im se činiti, kao što se i meni čini, da je hrana tamo bolja, da su žene lepše, da je život bezbrižniji, i da je pravo ono pivo koje je "svetsko a naše".

Ukratko, kako je to lepo objasnio Kundera: život je - i to uvek! - negde drugde. I ma koliko pokušavao izgleda da nikada neću uspeti da ga stignem.

Ovaj tekst prenosimo iz "MI"magazina

ČESTITAJTE SVOJOJ DECI
ROĐENDAN UZ NJIHOVE FOTOGRAFIJE U
OGLEDALU.

773. 935. 7157